

Maa-aineslupa 593-2019-9

Kuljetus Matti Nykänen Ky
Palokärjenkatu 16
50190 MIKKELI
Y-tunnus 0924320-1

Haettu otettava kokonaismäärä 58 000 m³
Arvioitu vuotuinen otto 5 800 m³
Ottamisaika 10 vuotta

Hakija: Kuljetus Matti Nykänen Ky

Luvan tarkoitus: Soran ja hiekan ottaminen

Asian käsittely Asian vireilletulo
Lupahakemus on jätetty Keski-Savon ympäristölautakunnalle 18.9.2019. Dnro 17/2019

Hakemuksen sisältö

Kuljetus Matti Nykänen Ky hakee lupaa soran ja hiekan ottamiseksi Keskitalo 3:30 tilalta (593-460-3-30). Tilan kokonaispinta-ala on 5,763 ha. Alueelta on jo aloitettu otto aiempien lupien aikaan ja tällä hakemuksella haetaan uutta maa-aineslupaa ottamistoiminnan saattamiseksi alueella loppuun. Edellinen maa-ainesten ottolupa on ollut voimassa 28.2.2019 saakka ja otettu maa-ainesmäärä noin 13 000 –m³.

Lupaa haetaan 4,84 ha:n ottamisalueelle kymmeneksi vuodeksi ja haettu ottomäärä on 58 000 m³, alimman ottotason vaihdellessa maa-ainesalueen pohjoisosan tasosta +133,00 (N2000) alueen eteläosan tasoon +135,50 (N 2000). Lupahakemuksen mukaan keskimääräinen pohjaveden korkeusasema on +131,43 (N2000). Aiemman luvan alin ottotaso on vaihdellut +133,00 - 135,50 (N60). Pohjaveden havaintoja on tehty alueen pohjois- ja keskiosassa olevista havaintoputkista (PVP1 ja PVP2). Keskiosassa pohjaveden pinta on vaihdellut tasoilla +133, 20 – +133,42 (PVP1, N2000) ja pohjoispuolella +127,01 – +129,44 (PVP2, N2000).

Alueelta otetaan hiekkaa sekä soraa rakennusmateriaaleiksi maanrakennustöihin. Ottaminen jatkuu keskialueen tyhjentämisellä ja nykyisistä rintaüksista koillisen ja lounaan suuntaan. Ottaminen on suunniteltu toteutettavaksi alueen pohjois- ja eteläpuolella olevien sora-alueiden kohdalla ilman kiinteistörajalla rajalinjalle jääviä luiskia kuten nykyisessäkin luvassa. Muilta osilla sora-alueen reunan leikkausluiska maisemoidaan 1:3 kaltevuuteen.

Pintamaat on poistettu koko alueelta alueen reunoille.

Ottamisen aikana tullaan noudattamaan voimassa olevia turvallisuusmääräyksiä ja vaaralliset leikkauksen reunat merkitään varoitusnauhoin.

Poltto- ja voiteluaineita varastoidaan alueella vain työkoneiden tarvitsema vähäinen määrä. Niiden säilytyksessä tullaan noudattamaan palavista nesteistä annetun lain ja asetuksen varastointimääräyksiä.

Leikkausluiskat maisemoidaan maa-aineksilla kaltevuuteen 1:3 tai loivemmiksi. Sekoittuneita ja käyttökelvottomia maa-aineksia käytetään luiskien loiventamiseen.

Kaivannaisjätehuoltosuunnitelman mukaan pintamaat käytetään ottoalueen jälkihoitoon ja maisemointiin ja kannot sekä risut haketetaan energijakeiksi tai maanparannusaineeksi.

Hakemuksen mukaan maa-ainesten ottaminen jo toiminnassa olevalta maa-ainesalueelta ei aiheuta maa-aineslain tarkoittamaa kauniin maisemakuvan turmeltumista, erikoisen luonnonesiintymän tuhoutumista, vaaraa tai kohtuutonta haittaa naapureille tai muulle ympäristölle.

Ottotason korkeudessa on huomioitu riittävä suojaetäisyys pohjaveden pintaan, jolloin ottamistoiminta ei aiheuta muutoksia pohjavesiolosuhteisiin.

Alueen kaavoitustilanne, maankäyttö ja ympäristövaikutuksille herkäät kohteet
Alueella ei ole yksityiskohtaista kaavaa. Alue sijaitsee Harjakankaan II-luokan pohjavesialueella, joka on merkitty maakuntakaavaan.

Lähimmät asuinrakennukset (lomakäytössä) ovat noin 200 metrin etäisyydellä lännessä ja 260 metrin etäisyydellä koillisessa. Ottoalueen naapuritilojen alueet sekä- etelä- että pohjoispuolella, ovat toiminnassa olevia maa-ainesten ottoalueita. Ottoalueelle on varastoitu seulottuja kiviaineksia. Kasvillisuutta ei ottoalueilla juurikaan kasva. Alue on avonaista hiekan ja soranottoaluetta.

Kuuluttaminen

Hakemuksesta on kuulutettu 3.10.–4.11.2019 Pieksämäen kaupungin ja Keski-Savon ympäristötoimen Pieksämäen toimipisteen ilmoitustauluilla sekä Keski-Savon ympäristötoimen nettisivuilla. Lisäksi hakemuksen vireillä olosta on tiedotettu naapureita (yht.9 kpl) 3.10.2019 lähetetyillä kirjeillä.

Lausunnot ja muistutukset

Hakemuksen johdosta on annettu kolme lausuntoa ja yksi kirjallinen huomautus.

Pohjois-Savon ELY –keskus muistuttaa lausunnossaan 11.10.2019, että liittymäalue tulee pitää puhtaana autoista tippuvasta ja niiden mukana kulkeutuvasta maa-aineksesta.

Etelä-Savon ELY- keskus katsoo 14.10.2019 antamassaan lausunnossa, että suunnitelman mukaiselle ottamiselle ei ole esteitä. Ottaminen palvelee vanhan ottoalueen maisemoimista.

Juvan kunnan ympäristölautakunta toteaa 17.10.2019 antamassaan lausunnossa, että Juvan kunnan kannalta Harjakankaan potentiaali vedenhankinnan osalta on vähän alentunut alueella vuonna 2015 tehtyjen tutkimusten perusteella. Harjakankaalla on kuitenkin edelleen II-luokan pohjavesialueen status, eivätkä tutkimukset ole tyhjentävät koko pohjavesialueen mahdollisuuksien osalta.

Mahdollisesti myönnettävään maa-aineslupa on laitettava sellaiset lupamääräykset, että pohjaveden tila ei vaarannu. Ottamistoiminnassa on noudatettava huolellisuutta erityisesti polttoaineiden ja muiden öljytuotteiden käsittelyn osalta. Konekalusto on oltava huollettu ja hyväkuntoinen. Pohjaveden päälle pitää jättää riittävän suuri suojaava maakerros, johon kaivamista ei uloteta.

Jorma Hasanen Ky:n Jorma Hasanen toteaa 28.10.2019 saapuneessa kirjallisessa huomautuksessaan, että Jorma Hasanen Ky:n maa-aineslupa (593-2005-63) hakemuksen mukaisen ottamisalueen eteläpuolella on päättynyt 30.9.2015 (pääharju). Rajalta otosta ei ole päästy sopimukseen Kuljetus Matti Nykänen Ky:n Matti Nykäsen kanssa. Maisemointi 593-2005-63 lupa-alueella on saatettu luvan mukaisesti loppuun 10.10.2019. Edellä mainittuihin asioihin viitaten Jorma Hasanen toteaa, että Matti Nykänen voi ottaa sora Keskitalo tilalta (593-460-3-30) samoilla ehdoilla kuin allekirjoittanutkin eli maa-ainesta ei saa vierä Hiekkamäen puolelta ja jos näin tapahtuisi, pitää tilanne palauttaa ennalleen aiheuttajan toimesta. Lisäksi Hasanen vaatii, että tie nro 1503 paikallistieltä Keskitalon sora-alueelle tulee pikimmiten siirtää Hiekkämäki-tilalta (593-460-3-41) pois.

Hakijan vastine annetuista lausunnoista

Hakija on todennut 26.11.2019 antamassaan vastineessa, että kun harjun ottamisesta keskusteltiin, oli osapuolilla eri näkemys jo rajalta tehdystä otosta. Nykäsen mukaan Hasanen on jo osansa ottanut rajaan saakka siihen aikaan vuodesta, kun sora ei vierä. Lupahakemuksen yhteydessä hakija on teettänyt rajamittauksen ja se on lähetetty ympäristötoimelle. Tästä selviää hakijan mukaan rajan ylitys Jorma Hasanen toimesta.

Hakija toteaa lisäksi, että Mauri Sopenperän 22.10.2018 päivätyn kuvan mukainen tie Keskitalon sora-alueelle kulkee Keskitalon alueella, jos siitä jokin osa on Hiekkämäki alueella, siirretään tietä.

Katselmus

Ympäristösihteeri teki alueelle maastokatselmuksen 13.9.2019 (vuotuinen maa-ainestarkastus).

Päätös:

Keski-Savon ympäristölautakunta myöntää Kuljetus Matti Nykänen Ky:lle maa-aineslain mukaisen luvan maa-ainesten ottamiseen 9.9.2019 päivätyn hakemuksen ja sen liitteenä olevien 3.7.2019 päivättyjen suunnitelmaselostuksen ja –karttojen sekä piirustusten mukaisesti sekä seuraavin määräyksin:

Lupaehdot:

1. Lupa oikeuttaa maa-ainesten ottamiseen ottamissuunnitelmaan rajatulta ottamisalueelta. Ottamismäärä on enintään 58 000 m³.

2. Tämä lupa on voimassa 10 (kymmenen) vuotta.

3. Alin sallittu kaivutaso on +133,00 – +135,50 N(2000). Alimman kaivutason ja ylimmän havaitun pohjavesipinnan väliin on jätettävä vähintään kahden (2) metrin paksuinen koskematon maakerros. Alle ottotason otetut alueet tulee

nostaa alimmalle sallitulle ottotasolle suunnitelman mukaisesti puhtailla maa-aineksilla heti oton alkuvaiheessa.

4. Alueen kaakkoisrajaa vasten olevan kiinteistön (593-460-3-41) rajalle tulee jättää suunnitelmasta poiketen 1:3 oleva luiska, mikäli otosta (raja-alueella olevan maa-aineksen jakamisesta) ei päästä myöhemmin sopuun niin, että raja-alue voidaan ottaa samaan tasoon.

5. Ottamisalue on merkittävä maastoon selvästi erottuvin paaluin tai muulla vastaavalla tavalla niin, että merkit ovat koko ottamisen ajan selkeästi havaittavissa. Alueen turvallisuudesta on huolehdittava aitaamalla tai muulla selvästi erottuvalla tavalla merkittävä jyrkännekohtat. Ulkopuolisten pääsy alueelle on mahdollisuuksien mukaan estettävä lukittavalla puomilla.

6. Alueelle tulee asentaa valvontaa varten korkeuslukeman osoittavat merkit niin, että koko alueen korko on havaittavissa.

7. Pohjaveden pinnankorkeutta tulee seurata alueelle asennetuista havaintoputkista (PVP1) ja (PVP 2) vähintään kaksi kertaa vuodessa (keväällä ja syksyllä) Vuotuiset tarkkailutulokset on toimitettava kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Etelä-Savon ELY -keskukselle seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

8. Ottamisalueella ei saa huoltaa koneita tai laitteita ja niiden maa-ainesten otonaikaiset säilytyspaikat on sijoitettava tiiviille alustalle, josta ei haitallisia aineita pääse maaperään.

Ottamisalueella ei sallita nestemäisten polttoaineiden, öljytuotteiden tai ympäristölle haitallisten aineiden varastointia.

9. Ottamisalueella työskenneltäessä on noudatettava erityistä varovaisuutta. Mahdollisen öljyvahingon sattuessa luvan saajan on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin öljyyntyneen maan poistamiseksi sekä ilmoitettava asiasta aluehälytyskeskukselle ja kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Alueella on oltava toiminnan aikana riittävästi imeytysainetta ja tiivis paikka, johon saastunut maa voidaan väliaikaisesti koota.

10. Toiminnassa on noudatettava hakemuksessa esitettyä kaivannaisjätteitä koskevaa jätehuoltosuunnitelmaa. Luvan saajan on arvioitava ja tarkistettava kaivannaisjätehuoltosuunnitelmaa vähintään viiden vuoden välein ja ilmoitettava tästä valvontaviranomaiselle.

11. Maa-ainesluvan haltijan tulee vuosittain ilmoittaa tammikuun loppuun mennessä maa-ainesten ottotiedot edelliseltä vuodelta sähköisen NOTTO –järjestelmän kautta.

12. Maisemointi (jälkihoito) ottoalueella on tehtävä maa- ja metsätalousmaaksi vaiheittain oton edistymisen mukaan. Mikäli pintamaata on, tulee sitä poistaa mahdollisimman vähän kerrallaan työn edistymisen mukaan. Pintamaat tulee varastoida alueella ja käyttää myöhemmin ottoalueen jälkihoidossa. Luiskien ja kuoppien tasaukseen ei saa käyttää lahoavia jätteitä, vaan puhtaita alueella

olevaan maa-ainekseen verrattavia maa-aineksia. Alueelle on muodostettava riittävän paksu kasvualusta kasvillisuudelle. Alue on metsitettävä istuttamalla. Puusto ja muu kasvillisuus tulee säilyttää ottamisalueen ulkopuolella. Alueen jälkihoito on toteutettava lupakauden loppuun mennessä.

13. Luvan saajan on ilmoitettava ottamisen aloittamisesta ja päättymisestä luvan valvontaviranomaiselle tarkastusta varten. Lopputarkastus on pidettävä viimeistään ennen luvan voimassaoloajan päättymistä valvontaviranomaisen määräämällä tavalla. Ennen loppukatselmusta on luvansaajan toimitettava valvontaviranomaiselle loppumittauspöytäkirja.

14. Lupamääräysten noudattamisen vakuudeksi luvan saajan on toimitettava ennen ottamista 27 100 euron suuruinen vakuus. Vakuuden on oltava voimassa 12 kuukautta yli tämän luvan voimassaoloajan. Vakuuden arvo voidaan tarkistaa luvan voimassaoloaikana. Vakuus vapautetaan vasta sen jälkeen, kun valvontaviranomainen on lopputarkastuksessaan hyväksynyt jälkihoitotoimet lupamääräysten mukaan suoritetuiksi.

Maksut

Ottamisuunnitelman tarkastamisesta peritään Keski-Savon ympäristölautakunnan 16.5.2019 § 42 vahvistaman taksan mukaisesti 1 064 euroa.

Jatkossa vuotuista valvontamaksua peritään Keski-Savon ympäristölautakunnan 16.5.2019 § 42 vahvistaman taksan mukaisesti.

Lupaehtojen perustelut

Määräys 1

Maa-ainesten otto on sallittua ainoastaan suunnitelman mukaiselta ottamisalueelta ja sallittu ottomäärä on hakemuksen mukainen. Lupa on maisemointiottoa, jonka jälkeen alue maisemoidaan. Toiminnasta ei aiheudu ennalta arvioiden maa-aineslain 3 §:n mukaisia seurauksia. MaL 6 §, 11 §

Määräys 2

Luvan voimassaolo on hakemuksen ja maa-aineslain 10 §:n mukainen. MaL 10 §

Määräys 3

Hakemuksen mukaan ylin pohjaveden taso on vaihdellut +127,01 – +133,42 (N2000) siten, että alueen keskiosassa se on ollut ylimmillään ja pohjoisosassa alimmillaan. Pohjaveden suojelemiseksi on tarpeen jättää vähintään kahden metrin suojakerrospaksuus. Aiemmassa luvassa on sallittu vastaava alin maa-ainestenottotaso. Aiemman luvan aikaan alle ottotason otettujen alueiden nostamisella sallittuun ottotasoon heti oton alkaessa suojataan pohjaveden laatua alueen sijaitessa tärkeällä pohjavesialueella. MaL 11 § MaA 6 §

Määräys 4

Hakija ja viereisen maa-ainesluvan (593-2005-63) haltija eivät ole päässeet aiemman luvan aikaan sopuun Keskitalo (593-460-3-30) ja Hiekkämäki (593-460-3-41) kiinteistöjen rajalta otosta. Hiekkämäki tilalla on raja-alue luiskattu kaltevuuteen 1:3 poiketen luvasta, koska yhteisestä otosta rajalta ei ole päästy sopuun. Keskitalo tilan rajalle tulee jättää tasapuolisuuden vuoksi vastaavan-

lainen luiska 1:3, ellei myöhemmin lupa-aikana päästä sopuun rajalta otosta.

Määräys 5

Toiminnan valvonnan kannalta on ottamisalueen rajat oltava selvästi merkittyinä maastoon. Alueen turvallisuuden kannalta on alueen jyrkännekohtat suojattava onnettomuuksien välttämiseksi. MaL 11 §, MaA 7 §

Määräys 6

Korkomerkkien avulla voidaan valvonnalla varmistaa, ettei kaivua tehdä missään kohdin alle sallitun alimman ottotason. MaL 11 §, MaA 7 §

Määräys 7

Pohjaveden pinnan korkeustasojen ja niiden vaihtelujen mittaamisen perusteella voidaan varmentaa alimman ottotason ja ylimmän pohjaveden pinnan yläpuolelle jäävän suojamaakerroksen riittävä paksuus. MaL 11 §, MaA 7 §

Määräys 8

Määräys on tarpeellinen pohjaveden ja maaperän suojelemiseksi. MaL 11§

Määräys 9

Määräys on tarpeellinen pohjaveden ja maaperän suojelemiseksi. MaL 11§.

Määräys 10

Maa-ainelain 5 a §:n mukaan luvan haltijan on tehtävä osana ottamissuunnitelmaa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma. Tarkistamalla suunnitelma määrääjain varmistetaan suunnitelman ja toiminnan vastaavuus. MaL 5a §, 16b §

Määräys 11

Määräys perustuu maa-ainelain 23 a §:ään.

Määräys 12

Maisemoinnin ensisijainen tavoite on saattaa lakkautettu maa-ainesten ottoalue turvallisesti ihmiselle ja ympäristölle. Lisäksi oikealla maisemoinnilla suojellaan pohjaveden laatua, alue sopeutetaan ympäröivään maisemaan ja luontoon sekä mahdollistetaan alueen jälkikäyttö. MaL 11 §

Määräys 13

Määräys on annettu toiminnan valvomiseksi. MaA 7 §

Määräys 14

Perustelut: Määräys on annettu maa-ainelain 11 §:n nojalla määrättyjen toimenpiteiden suorittamisen vakuudeksi. MaL 12 §, MaA 8 §

Yleiset perustelut

Ottamisalue on vanhaa ottamisaluetta. Alueelle aiemmin myönnetyn luvan mukaista maa-ainesta on otettu vähän ja kyseessä maisemointiotto. Maa-aineshuollon kannalta on perusteltua hyödyntää olemassa olevat ottamisalueet mahdollisimman tehokkaasti.

Alue muotoillaan ympäristöönsä soveltuvaksi jälkihoidon yhteydessä ja samalla alue metsitetään ympäröivän alueen mukaiseksi metsätalousmaaksi.

Ylimmän pohjaveden pinnan yläpuolelle jätetään vähintään kahden metrin paksuinen suojamaakerros, joka on aiemman luvan mukainen. Kerrospaksuus katsotaan riittäväksi, kun alueen maisemointi hoidetaan vaiheittain niin, että yhtä aikaa on avointa ottoaluetta mahdollisimman vähän. Näin ollen pohjaveden laatu tai antoisuus ei vaarannu, eikä huomattavia tai laajalle ulottuvia muutoksia luonnonolosuhteissa tapahdu.

Vastaus annettuihin lausuntoihin ja mielipiteeseen

Pohjois-Savon ELY –keskuksen lausuntoon todetaan, että yleiset tieliikennesäännöt jo edellyttävät, ettei kuormasta saa tippua maahan mitään. Juvan kunnan lausuntoon todetaan, että kunnan edellyttämät pohjaveden suojaustoimet on otettu huomioon lupaehdoissa nro:t 3, 7, 8, 9 ja 11. Jorma Hasanen Ky:n muistutukseen todetaan, että lupapäätöksen ehdon nro 4 mukaisesti myös Keskitalon puolelle on jätettävä 1:3 luiska, jos rajalta otosta ei päästä sopimukseen. Matti Nykänen on vastineessaan luvannut siirtää maa-ainestenottoalueelleen tulevan tien omalle puolelleen siltä osin, kun se on kiinteistön 593-460-3-41 alueella.

Sovelletut oikeusohjeet

Maa-ainelaki (MaL 555/1981) 1, 3-7, 10-13, 16 b, 19, 20, 23, 23 a §:t
Valtioneuvoston asetus maa-ainesten ottamisesta (MaA 926/2005) 1-4, 6-9 §:t

Keski-Savon ympäristölautakunnan maa-ainestaksa 16.5.2019 § 42

Päätöksestä tiedottaminen

Päätös annetaan julkipanon jälkeen. Päätöksen antopäivä on 23.12.2019.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Ilmoitus päätöksen antamisesta on julkipantu 20.12.2019 Pieksämäen kaupungin ja Keski-Savon ympäristötoimen Pieksämäen toimipisteen ilmoitustauluille sekä Keski-Savon ympäristötoimen internetsivuille www.keskisavonymparistotoimi.fi ja on nähtävillä 22.1.2020 asti.

JAKELU:

Hakija
Etelä-Savon ja Pohjois-Savon ELY –keskukset
Juvan kunta

Tiedoksi
Niille, joille annettu erikseen tieto hakemuksesta

VALITUSOSOITUS

- Valitusviranomainen** Muutosta tähän Keski-Savon ympäristölautakunnan päätökseen saa hakea valittamalla **Itä-Suomen hallinto-oikeudelta**.
- Valitusaika** Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta.
- Valitusaika päättyy **22.1.2020**.
- Valitusoikeus** Valitusoikeus on luvan hakijalla ja niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea sekä rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät, alueellisella ELY –keskuksella sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella ja muulla asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella.
- Valituksen sisältö** Valituskirjelmässä, joka osoitetaan **Itä-Suomen hallinto-oikeudelle**, on ilmoitettava
- päätös, johon haetaan muutosta
  - valittajan nimi ja kotikunta
  - postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
  - mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
  - perusteet, joilla muutosta vaaditaan
  - valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faksilla tai sähköpostilla)
- Valituksen liitteet** Valituskirjelmään on liitettävä:
- Valituksen mukana tulee olla tämä päätös alkuperäisenä tai virallisesti oikeaksi todistettuna jäljennöksenä tiedoksi- tai saantitodistukseksi.
  - mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta
- Valituksen toimittaminen** Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava **Itä-Suomen hallinto-oikeuteen**.
- Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan lähettää myös faksina tai sähköpostilla, jolloin valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.
- Hallinto- ja erityistuomioistuimet ovat ottaneet käyttöön sähköisen asioinnin palvelun, jossa kansalaiset ja yritykset voivat asioida hallinto- ja erityistuomioistuimen kanssa. Palvelu toimii osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet> . Palvelun kautta kansalainen ja yritys voi toimittaa hallinto- ja tuomioistuimelle

esimerkiksi valituksen tai hakemuksen sekä selvityksiä, vastata tuomioistuimen lähettämiin kuulemispyyntöihin, esittää kysymyksiä ja saada tiedoksi päätöksiä.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden kirjaamon yhteystiedot

käyntiosoite:	Minna Canthinkatu 64
postiosoite:	PL 1744, 70101 Kuopio
puhelin:	029 56 42502
faksi:	029 56 42501
sähköposti:	ita-suomi.hao@oikeus.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15

Oikeudenkäyntimaksu Muutoksenhakijalta peritään Itä-Suomen hallinto-oikeudessa muutoksenhakuasian käsittelystä oikeudenkäyntimaksuna 260 €.